

ШЕПІТЬКО І. І.,здобувач кафедри кримінального процесу
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 343.13

**ОБВИНУВАЛЬНИЙ АКТ: СУТНІСТЬ, ЗМІСТ ТА ЗНАЧЕННЯ
ДЛЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ**

У статті аналізується сутність та зміст обвинувального акту, значення вказаного процесуального документу для судового розгляду. Вносяться пропозиції щодо вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства у частині правового регулювання досліджуваного питання.

Ключові слова: обвинувальний акт, обвинувальний висновок, матеріали досудового розслідування, матеріали кримінального провадження, досудове розслідування, судовий розгляд.

В статье анализируется сущность и содержание обвинительного акта, значение указанного процессуального документа для судебного разбирательства. Вносятся предложения по совершенствованию действующего уголовного процессуального законодательства в части правового регулирования исследуемого вопроса.

Ключевые слова: обвинительный акт, обвинительное заключение, материалы досудебного расследования, материалы уголовного производства, досудебное расследование, судебное разбирательство.

The article analyzes the essence and content of the indictment, the significance of this procedural document for the trial. Proposals are being made to improve the existing criminal procedural legislation with regard to the legal regulation of the issue under investigation.

Key words: indictment, closing indictment, materials of pre-trial investigation, materials of criminal proceedings, pre-trial investigation, trial.

Вступ. Запроваджені новим Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України) зміни процесуального порядку судового розгляду характеризується втіленням у судове провадження у першій інстанції засади змагальності вже з самого початку судового слідства¹. У цьому сенсі науковцями справедливо підкреслюється, що модифікація механізму кримінального правосуддя, яка розпочалася з судової реформи 1864 р., призвела до того, що предметом дослідження незалежної судової влади при активній участі сторін обвинувачення та захисту стали не злочинець та його діяння, як це було у кримінальному процесі розшукового типу, а сукупність фактів, що вказують на них і зафіксована в *обвинувальному акті* [1, с. 46] (курсив наш – Ш. І.).

Визначаючи межі судового розгляду, КПК України встановлює, що судовий розгляд проводиться лише стосовно особи, якій висунуте обвинувачення, і лише в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акта (ч. 1 ст. 337). Отже, обвинувальний акт як процесуальний документ, що визначає межі судового розгляду, має важливе значення для суду, що розглядає кримінальне провадження. Саме тому, враховуючи значення для подальшого судового розгляду, законодавець встановлює, що судове слідство розпочинається з оголошення цього процесуального документу.

Незважаючи на те, що новий КПК функціонує вже майже п'ять років, правозастосовна практика стикається з багатьма проблемними моментами, що пов'язані із складанням обвинувального акта, його структурою, направленням до суду або поверненням судом слідчому зі стадії підготовчого провадження. Ці та деякі інші проблеми мають значний науковий інтерес, що, в свою чергу, зумовлює потребу в їх осмисленні та вирішенні.

Постановка завдання. Проблеми складання обвинувального акта були предметом дослідження відомих вітчизняних та зарубіжних процесуалістів, серед яких: Ю.П. Аленін, М.І. Бажанов,

¹ На нашу думку, у структурі судового розгляду доцільно виокремлювати таку його частину, як судове слідство, яке складається із системи судових дій пізнавального характеру, за допомогою яких відбувається дослідження доказів.

В.П. Бож'єв, А.Я. Дубинський, Б.Я. Гаврилов, Т.А. Гумеров, К.Ф. Гуценко, П.С. Єфімічев, С.П. Єфімічев, Н.В. Жогін, В.С. Зеленецький, В.С. Зубарєв, Ю.М. Калмиков, Л.М. Карнеєва, Т.В. Каткова, Л.П. Крисін, Л.О. Маріупольський, Г.М. Мінковський, О.Р. Михайленко, С.К. Пітерцев, В.М. Савицький, Ю.І. Стецовський, В.Ф. Статкус, М.С. Строгович, В.Т. Томін, Ф.Н. Фаткуллін, І.Я. Фойницький, М.О. Чельцов, С.А. Шейфер, П.С. Елькінд.

У той же час необхідно зазначити, що більшість наукових робіт написана під час дії КПК 1960 р. Отже, у них не могли бути враховані запроваджені новим кримінальним процесуальним законодавством зміни, що відбулися в доктринальних підходах до розуміння ключових понять та інститутів вітчизняного кримінального процесу, сучасні реформаційні процеси. З огляду на сказане можемо констатувати, що нині існує необхідність у зверненні до дослідження проблем, які виникають під час складання та направлення до суду обвинувального акту та виробленні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства у частині правового регулювання досліджуваних проблем, що й обумовлює **мету статті**.

Результати дослідження. Перш за все варто звернути увагу, що КПК України суттєво змінив порядок складання обвинувального акту сторони обвинувачення, змінивши також його назву. На перший погляд, нічого суттєвого не відбулося: замість обвинувального висновку (складання якого було передбачено КПК України 1960 р.) слідчий (або прокурор) наразі складають обвинувальний акт. В етимологічному розумінні слово «висновок» означає ствердження, яке є підсумком із чого-небудь або остання частина, кінець чого-небудь [2, с. 179]. Слово «акт» – одинична дія, а також учинок, прояв дії; документ, що посвідчує що-небудь [2, с. 22].

Проте справа, на наш погляд, не лише у словах. Сутність заміни терміна «обвинувальний висновок» на «обвинувальний акт» криється не у заміні слів, що можуть розглядатися як синоніми, а, насамперед, у тому, що насправді відбулися суттєві процесуальні трансформації, які пов'язані в тому числі з запровадженням реальних механізмів змагальності сторін на стадії судового розгляду, зміною процедури подання та дослідження доказів під час судового слідства.

У кримінальній процесуальній літературі існують різні підходи до розуміння сутності «обвинувального акта» (обвинувального висновку). Окремі науковці розглядають обвинувальний акт як результат діяльності слідчого (прокурора) або процесуальне рішення, або процесуальний документ. Зокрема, Я.В. Замкова вказує, що результатом діяльності слідчого, прокурора на стадії досудового розслідування є складання обвинувального акта. На її переконання, значення вказаного процесуального рішення полягає в тому, що це підсумковий акт, де відображено фактичні обставини кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими [3, с. 162]. І.В. Басиста підкреслює, що ч. 4 ст. 110 чинного КПК України передбачає таке процесуальне рішення, як обвинувальний акт. Проте існуюча нормативна конструкція етапу закінчення досудового розслідування є недосконалою, у зв'язку з чим виникла проблема, коли відбувається «співпадіння в часі двох процесуальних рішень, а саме: визнання особи обвинуваченим та завершення стадії досудового розслідування...» [4, с. 259].

На нашу думку, обвинувальний акт можна розглядати в декількох аспектах: 1) як результат діяльності слідчого (прокурора) на стадії досудового розслідування; 2) як процесуальне рішення слідчого (прокурора); 3) підсумковий документ стадії досудового розслідування.

У чинному КПК України (ч. 4 ст. 110 КПК України) надано законодавче визначення обвинувального акта, як «процесуального рішення, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування».

У процесуальній літературі звернено увагу на те, що обвинувальний акт вирішує певні завдання. Зокрема, на думку окремих науковців, обвинувальний акт виконує у кримінальному провадженні декілька взаємопов'язаних завдань, чим і визначається його особливе значення: 1) підводить підсумок стадії досудового розслідування шляхом формулювання офіційного обвинувачення (при цьому обвинувачення, викладене в обвинувальному акті, не повинно істотно відрізнятися за фактичними та юридичними обставинами від формулювання підозри у повідомленні про підозру); 2) знайомить підозрюваного та його захисника з характером висунутого обвинувачення, даючи змогу визначити напрями і засоби захисту. Саме тому закон передбачає вручення копії обвинувального акта перед направленням його до суду; 3) є основою судового розгляду і визначає його межі: а) судовий розгляд починається з оголошення прокурором короткого викладу обвинувального акта, якщо учасники судового провадження не заявили клопотання про оголошення обвинувального акта і повному обсязі (ч. 2 ст. 347 КПК України); б) судовий розгляд проводиться лише стосовно особи, якій висунуте обвинувачення, і лише в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акта (ч. 1 ст. 337 КПК); в) з метою ухвалення справедливого судового рішення та захисту прав людини і її основоположних свобод суд має право вийти за межі висунутого обвинувачення, зазначеного в обвинувальному акті, лише в частині зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення, якщо це покращує становище особи, стосовно якої здійснюється кримінальне провадження (ч. 3 ст. 337 КПК); г) прокурор, дійшовши під час судового розгляду переконання, що обвинувачення потрібно

змінити, складає обвинувальний акт, у якому формулює змінене обвинувачення та викладає обґрунтування прийнятого рішення (ч. 2 ст. 338 КПК) [5, с. 494-495].

У КПК України 1960 р. визначався зміст «обвинувального висновку» у такий спосіб: «обвинувальний висновок складається з описової і резолютивної частин. В описовій частині зазначаються: обставини справи як їх встановлено на досудовому слідстві; місце, час, способи, мотиви і наслідки злочину, вчиненого кожним з обвинувачених, а також докази, які зібрані в справі, і відомості про потерпілого; показання кожного з обвинувачених по суті пред'явленого обвинувачення, доводи, наведені ним на свій захист, і результати їх перевірки; наявність обставин, які обтяжують та пом'якшують його покарання. При посиланні на докази обов'язково зазначаються аркуші справи. У резолютивній частині наводяться відомості про особу кожного з обвинувачених, коротко викладається суть пред'явленого обвинувачення з зазначенням статті кримінального закону, яка передбачає даний злочин» (ст. 223 КПК) [6, с. 394].

У чинному КПК України дещо по-іншому визначено зміст обвинувального акта. Так, у ч. 2 ст. 291 КПК України передбачено, що обвинувальний акт має містити такі відомості: 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; 2) анкетні відомості кожного обвинуваченого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство); 3) анкетні відомості кожного потерпілого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство); 4) прізвище, ім'я, по батькові та займана посада слідчого, прокурора; 5) виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення; 6) обставини, які обтяжують чи пом'якшують покарання; 7) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням; 8) розмір витрат на залучення експерта (у разі проведення експертизи під час досудового розслідування); 9) дату та місце його складення та затвердження».

Порівняльний аналіз змісту норм кримінального процесуального закону за КПК України 1960 р. і КПК України 2012 р. свідчить про суттєві відмінності, які пов'язані із тим, що за чинним КПК України в обвинувальному акті не зазначаються докази, які зібрані по справі. Свого часу відомий процесуаліст В.М. Савицький справедливо підкреслював, що обвинувальний висновок – це своєрідне дзеркало, в якому відображені всі грані кримінальної справи. Читаючи обвинувальний висновок, ніби потрапляєш у самий центр досліджуваних подій, починаєш уявляти собі, якщо скористатися спеціальною термінологією, механізм учинення злочину, подумки йдеш шляхом, яким вже пройшов слідчий у пошуках винуватого [7, с. 135]. Саме в цьому сенсі, у такому змістовному ракурсі мають місце суттєві відмінності «обвинувального висновку» від «обвинувального акта». Фактично така відмінність полягає у предметності цих процесуальних документів.

Необхідно звернути також увагу й на те, що законодавець під час регламентації досудового розслідування (за чинним КПК України) фактично уникає термінів «кримінальна справа» і «докази», замінюючи їх на «кримінальне провадження» та «матеріали досудового розслідування». Зокрема, у ст. ст. 217, 221, 291, 293 та ін. використовується словосполучення «матеріали досудового розслідування». Поряд із терміном «кримінальне провадження» термін «кримінальна справа» з'являється лише у ст. 317 «Матеріали кримінального провадження (кримінальна справа) та право на ознайомлення з ними» КПК України, що унормовує порядок ознайомлення з матеріалами кримінального провадження на стадії підготовчого провадження (розділ IV КПК України). При цьому у тексті цієї процесуальної норми законодавець намагається уникнути терміну «докази». Так, у ч. 1 ст. 317 КПК України зазначається, що «документи, інші матеріали, надані суду під час судового провадження його учасниками, судові рішення та інші документи і матеріали, що мають значення для цього кримінального провадження, долучаються до обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності і є матеріалами кримінального провадження (кримінальною справою)».

Наведені зміни, на нашу думку, не є випадковими, оскільки законодавець прагнув до суттєвого змінення процедури, пов'язаної із тим, що докази мають формуватися під час судового розгляду (судового слідства).

У ст. 290 КПК України запропоновано процедуру «відкриття матеріалів іншій стороні». У ч. 2 ст. 290 КПК України зазначено, що «прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язаний надати доступ до матеріалів досудового розслідування, які є в його розпорядженні, у тому числі будь-які докази, які самі по собі або в сукупності з іншими доказами можуть бути використані для доведення невинуватості або меншого ступеня винуватості обвинуваченого, або сприяти пом'якшенню покарання».

У процесуальній літературі справедливо наголошується на тому, що «треба мати на увазі, що надання доказу для дослідження у судовому засіданні передусім певна процедура. Так, перш ніж допустити дослідження будь-якого поданого стороною доказу, суд має пересвідчитися, що цей доказ було попередньо відкрито протилежній стороні (ч. 12 ст. 290 КПК), в окремих випадках попередньо вирішити питання про допустимість цих доказів (наприклад, згідно з ч. ч. 2, 3 ст. 89 КПК) тощо. Відтак отримання судом всіх

матеріалів кримінальної справи до початку судового розгляду (як це було встановлено КПК 1960 р.) є порушенням встановленого діючим КПК порядку отримання судом доказів та їх дослідження, позбавлення сторін кримінального провадження права заперечувати проти дослідження певних доказів судом у встановленому порядку» [8, с. 286].

На проблеми, що можуть виникнути під час відкриття матеріалів іншої сторони, звертають увагу й окремі процесуалісти. Зокрема, І.В. Басиста до таких проблем відносить можливість втрати доказового значення певними відомостями «якщо не здійснити відкриття матеріалів» [4, с. 255-256]. Така позиція повністю узгоджується з положеннями ч. 12 ст. 290 КПК України, в якій зазначено: «якщо сторона кримінального провадження не здійснить відкриття матеріалів, [...] суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази». Наведене положення КПК України слід розглядати як гарантію дотримання прав сторони захисту, яка повинна ознайомитися із матеріалами, якими сторона обвинувачення намагатиметься обґрунтувати обвинувачення, та мати можливість вчасно підготуватися до захисту під час судового розгляду.

Важливим є й те, що до обвинувального акта долучаються додатки, які передбачені у ч. 4 ст. 291 КПК України: 1) реєстр матеріалів досудового розслідування; 2) цивільний позов, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування; 3) розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акта, копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування, і реєстру матеріалу досудового розслідування; 4) розписка або інший документ, що підтверджує отримання цивільним відповідачем копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування не до підозрюваного.

Зазначений перелік є вичерпним, на що вказує законодавець у ч. 4 ст. 291 КПК України: «надання суду інших документів до початку судового розгляду забороняється». Окремі процесуалісти з цього приводу вказують, що «на відміну від КПК 1960 р., суд не має права витребувати у сторони обвинувачення які-небудь матеріали кримінального провадження («справу») окрім тих, що прямо зазначені у ст. 291 КПК, а сторона обвинувачення – надавати такі матеріали. Сторона обвинувачення (як і сторона захисту) має право надавати матеріали кримінального провадження (докази) виключно під час судового розгляду, до того ж не «гамузом», а послідовно, щоб суд мав змогу перевірити, чи було той чи інший доказ відкрито проти-лежній стороні, чи не є він очевидно недопустимим тощо, а відповідна сторона кримінального провадження – скористатися своїми правами щодо можливих заперечень відносно надання доказів суду» [8, с. 286].

У літературних джерелах приділялася певна увага проблемним питанням щодо процедури та підстав повернення обвинувального акта прокурору [див.: 9; 10, с. 162; 11]. Серед вчених та практичних працівників не склалося єдиної думки щодо підстав та мети повернення обвинувального акту прокурору. Наприклад, Я.В. Замкова вказує, що єдиною підставою для повернення обвинувального акта є його невідповідність вимогам ст. 291 КПК України (п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України) [10, с. 162]. Тобто автор наголошує на тому що, усунути невідповідність можна лише внесенням змін до змісту обвинувального акту. Практичні працівники вважають, що в деяких випадках усунути невідповідність обвинувального акту ст. 291 КПК України можна лише проведення слідчих та інших процесуальних дій. Водночас серед вчених преваляє думка, що проведення слідчих дій після направлення обвинувального акту до суду є неприпустимим. Зокрема, К.В. Легких зазначає, що положення ч. 8 ст. 223 КПК України забороняють проведення слідчих (розшукових) дій після закінчення строків досудового розслідування, крім їх проведення за дорученням суду під час судового провадження [11]. В Інформаційному листі Верховного Суду України «Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 03.10.2012 р, № 223-1430/0/4-12 підкреслено, що проведення будь-яких слідчих або інших процесуальних дій, окрім тих, що зазначені в ухвалі про повернення обвинувального акта, заборонено [12].

За процедурою КПК України 2012 р. відсутній інститут повернення справи на додаткове розслідування. Між тим такий інститут, як відомо, був передбачений КПК України 1960 р. Зокрема, ст. 246 КПК України 1960 р. встановлювала порядок повернення справи на додаткове розслідування. У цій нормі закону зазначалося, що «при попередньому розгляді справи суддя з власної ініціативи чи за клопотанням прокурора, обвинуваченого, його захисника чи законного представника, потерпілого позивача, відповідача або їх представників своєю постановою повертає справу на додаткове розслідування у випадках, коли під час порушення справи, провадження дізнання або досудового слідства були допущені такі порушення вимог цього Кодексу, без усунення яких справа не може бути призначена до судового розгляду».

У п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України 2012 р. законодавець лише зазначив, що у підготовчому судовому засіданні суд має право прийняти рішення та «повернути обвинувальний акт [...] прокурору». Єдина підстава для повернення обвинувального акта – невідповідність положенням (вимогам) КПК. Суд постановляє відповідну ухвалу і зобов'язує прокурора усунути виявлені недоліки протягом визначеного ним розумного строку [8, с. 17]. При цьому, окремі процесуалісти з цього приводу зазначають, що «в ухвалі про повернення обвинувального акта не можуть міститися вказівки на проведення слідчих (розшукових) дій, усунення недоліків може відбуватися виключно на підставі аналізу вже проведених заходів. У протилеж-

ному випадку інститут повернення обвинувального акта буде повністю відповідати інституту повернення кримінальної справи на додаткове розслідування, що існував відповідно до положень КПК України 1960 р. [10, с. 163].

Згідно з Листом Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 03.10.2012 р. «Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» у підготовчому судовому засіданні суд має право повернути обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру прокурору, якщо вони не відповідають вимогам ст. ст. 291, 292 КПК: зокрема, якщо ці документи містять положення, що суперечать одне одному; у документах наведено недопустиму натуралізацію опису злочину; вони не підписані слідчим (крім випадків, коли прокурор склав їх самостійно) чи не затверджені прокурором; до них не долучено передбачені законом додатки. Водночас у цьому листі вказано, що «проведення будь-яких слідчих або інших процесуальних дій, окрім тих, що зазначені в ухвалі про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, в кримінальному провадженні не допускається. Докази, отримані при проведенні процесуальних дій, не визначених в ухвалі про повернення зазначених матеріалів кримінального провадження, згідно з ч. 8 ст. 223 КПК є недопустимими» [12].

Отже, аналіз наведених точок зору вчених та правозастосовників, відсутність єдності у поглядах на питання, що розглядалися, свідчать про те, що виникла правова невизначеність повинна бути усунута законодавчим шляхом.

Увагу слід звернути також на такий процесуальний документ, як реєстр матеріалів досудового розслідування. Частина 4 ст. 291 КПК України передбачає, що до обвинувального акта додається реєстр матеріалів досудового розслідування. Виникає запитання: що являє собою такий реєстр? Слово «реєстр» означає опис, письмовий перелік [2, с. 586]. Отже, виходячи з загальнозвичайного поняття, реєстр матеріалів досудового розслідування передбачає їх письмовий опис, належну систематизацію процесуальних документів.

Стаття 109 КПК України встановлює вимоги щодо «реєстру матеріалів досудового розслідування»: 1) реєстр матеріалів досудового розслідування складається слідчим або прокурором і надсилається до суду разом із обвинувальним актом; 2) реєстр матеріалів досудового розслідування повинен містити: а) номер та найменування процесуальної дії, проведеної під час досудового розслідування, а також час її проведення; б) реквізити процесуальних рішень, прийнятих під час досудового розслідування; в) вид заходу забезпечення кримінального провадження, дату і строк його застосування.

Звичайно, що ці вимоги мають бути дотримані при направленні такого реєстру (як додатку до обвинувального акта) до суду. Окрім того, за інформацією, яка міститься в реєстрі матеріалів досудового розслідування, можливо отримати певні дані про перелік, види, кількість, послідовність, часовий період проведених слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних заходів на стадії досудового розслідування, наявність достатньої (або недостатньої) кількості процесуальних документів, їх обсяг тощо.

У цьому відношенні важливими є також й положення Інструкції з організації обліку та руху кримінальних проваджень в органах досудового розслідування Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України 14.04.2016 № 296, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 22.06.2016 р. за № 884/29014, в якій, зокрема, зазначається, що «кожен слідчий веде книгу обліку слідчої роботи (про рух кримінальних проваджень) (додаток 1), до якої заносить відомості про рух усіх кримінальних проваджень, у яких ним здійснюється досудове розслідування» (розділ II, п. 1). Окрім того, у п. 5 (розділ II) Інструкції передбачено, що кримінальні провадження за межі органу досудового розслідування надсилаються із супровідним листом, який підписується керівником (його заступником відповідно до розподілу функціональних обов'язків) та реєструється в канцелярії органу досудового розслідування (у разі її відсутності – у канцелярії органу поліції) відповідно до вимог законодавства з питань діловодства. Копії супровідних листів поміщаються до відповідного наряду-накопичувача. Кримінальне провадження перед надсиланням повинно бути належним чином оформлене: містити внутрішній опис документів, пронумеровані аркуші, бути прошитим та скріпленим печаткою. На зворотньому боці останнього аркуша кримінального провадження слідчий, який його оформив, ставить свій підпис із зазначенням своєї посади, дати, кількості підшитих у томі аркушів (цифрами та словами) [13].

Новелою КПК України є те, що прокурором оголошується короткий виклад обвинувального акта, якщо учасники судового провадження не заявили клопотання про його оголошення в повному обсязі (ч. 2 ст. 347 КПК України). Отже, буквальне тлумачення наведеної норми дає підстави зробити висновок, що законодавець передбачає два можливих порядки оголошення обвинувального акту: короткий виклад або виклад у повному обсязі. Умовою викладення обвинувального акта у повному обсязі є заявлення учасниками судового провадження про це клопотання. Причому заявлення такого клопотання є безумовною підставою його задоволення.

Необхідно звернути увагу на те, що у Листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.10.2012 № 223-1446/4-12 «Про деякі питання порядку здійснення

судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» підкреслено, що «після оголошення прокурором викладу (короткого чи повного) обвинувального акта, а також цивільного позову, якщо його було заявлено, головуючий встановлює особу обвинуваченого для того, щоб пересвідчитися, що в судовому засіданні з'явилася саме та особа, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення... Крім того, головуючий роз'яснює обвинуваченому суть обвинувачення (правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого обвинувачується особа, із зазначенням статті (частини статті) відповідного закону про кримінальну відповідальність) і запитує, чи зрозуміле йому обвинувачення, чи визнає він себе винним, якщо визнає частково, то в якій саме частині і чи бажає давати показання. Суд, пропонуючи обвинуваченому дати пояснення щодо суті обвинувачення та відомих йому обставин справи, має одночасно роз'яснити цій особі зміст ст. 63 Конституції України» [14].

Висновок. Звичайно, у межах статті неможливо розглянути всі проблемні моменти, що виникають у правозастосовній практиці, пов'язані із складанням обвинувального акта. Підсумовуючи викладене, хотілося б зазначити, що не всі новели кримінального процесуального законодавства є позитивними та такими, що покращують нормативне регулювання кримінальної процесуальної діяльності або надають більші гарантії дотримання прав громадян, що залучаються до участі у кримінальному судочинстві. Враховуючи це, важливого значення набувають доктринальні розробки та вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства.

Список використаних джерел:

1. Гришин С.П. Судебное следствие в смешанном уголовном процессе (гносеологический, процессуальный и тактико-криминалистический аспекты) / С.П. Гришин. – М.: Изд-во «Юрлитинформ», 2008. – 472 с.
2. Ожегов С.И. Словарь русского языка: Ок. 57 000 слов / С.И. Ожегов; под ред. Н. Ю. Шведовой. – 16-е изд., испр. – М.: Рус. яз., 1984. – 797 с.
3. Замкова Я.В. Деякі питання підстав повернення обвинувального акта / Я.В. Замкова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2016. – № 19. – С. 162. (С. 162-164)
4. Басиста І.В. Прийняття і виконання процесуальних рішень слідчого на стадії досудового розслідування: теоретичні і практичні проблеми: монографія. – Львів: ЛьвДУВС, 2013. – 600 с.
5. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капаліної, О.Г. Шило. – Х.: Право, 2013. – 824 с.
6. Кримінальний кодекс України; Кримінально-процесуальний кодекс України; Кримінально-виконавчий кодекс України: Офіц. вид.: із змінами та допов. Станом на 15 липня 2007 р. / М-во юстиції України. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. – 664 с.
7. Савицкий В.М. Что такое уголовный процесс (беседы с народными заседателями) / В.М. Савицкий. – М.: «Знание», 1979. – 208 с.
8. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / за заг. ред. О.В. Стовби. – Х.: Вид. агенція «Апостиль», 2015. – Т. II. – 329 с.
9. Жук О.В. Узагальнення причин повернення обвинувальних актів з підготовчого судового засідання районними судами міста Києва за період часу з дня набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р. по 31 березня 2014 р. / О.В. Жук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kia.court.gov.ua/sud2690/uzah/29/>.
10. Замкова Я.В. Деякі питання підстав повернення обвинувального акта / Я.В. Замкова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2016. – № 19. – С. 162.
11. Легких К.В. Використання недоліків обвинувального акта стороною захисту. Обвинувальний акт як форма кримінального позову / К.В. Легких. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bnc.in.ua/index.php>.
12. Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 03.10.2012 № 223-1430/04-12: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/show/v1430740-12>.
13. Інструкція з організації обліку та руху кримінальних проваджень в органах досудового розслідування Національної поліції України, затв. Наказом МВС України 14.04.2016 № 296, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 22 червня 2016 р. за № 884/29014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0884-16>.
14. Про деякі питання порядку здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.10.2012 № 223-1446/4-12: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1446740-12>.

